

УДК 811.163.2 '282.3 -112 [(477.74-13)+(477.85)]
DOI: <https://doi.org/10.18524/2413-0613.2019.23.183128>
Ив. Г. Илиев,
доцент, доктор,
Пловдивски университет, Филиал „Любен Каравелов”,
Гр. Кърджали, бул. „Беломорски” 26, 6600, България,
тел : +359886787696;
ivan_iliev20002000@yahoo.com

ОЩЕ ПО ВЪПРОСА ЗА ПРОИЗХОДА НА ШИКИРЛИЙЦИ И НЯКОИ ДРУГИ УКРАИНСКИ БЪЛГАРИ

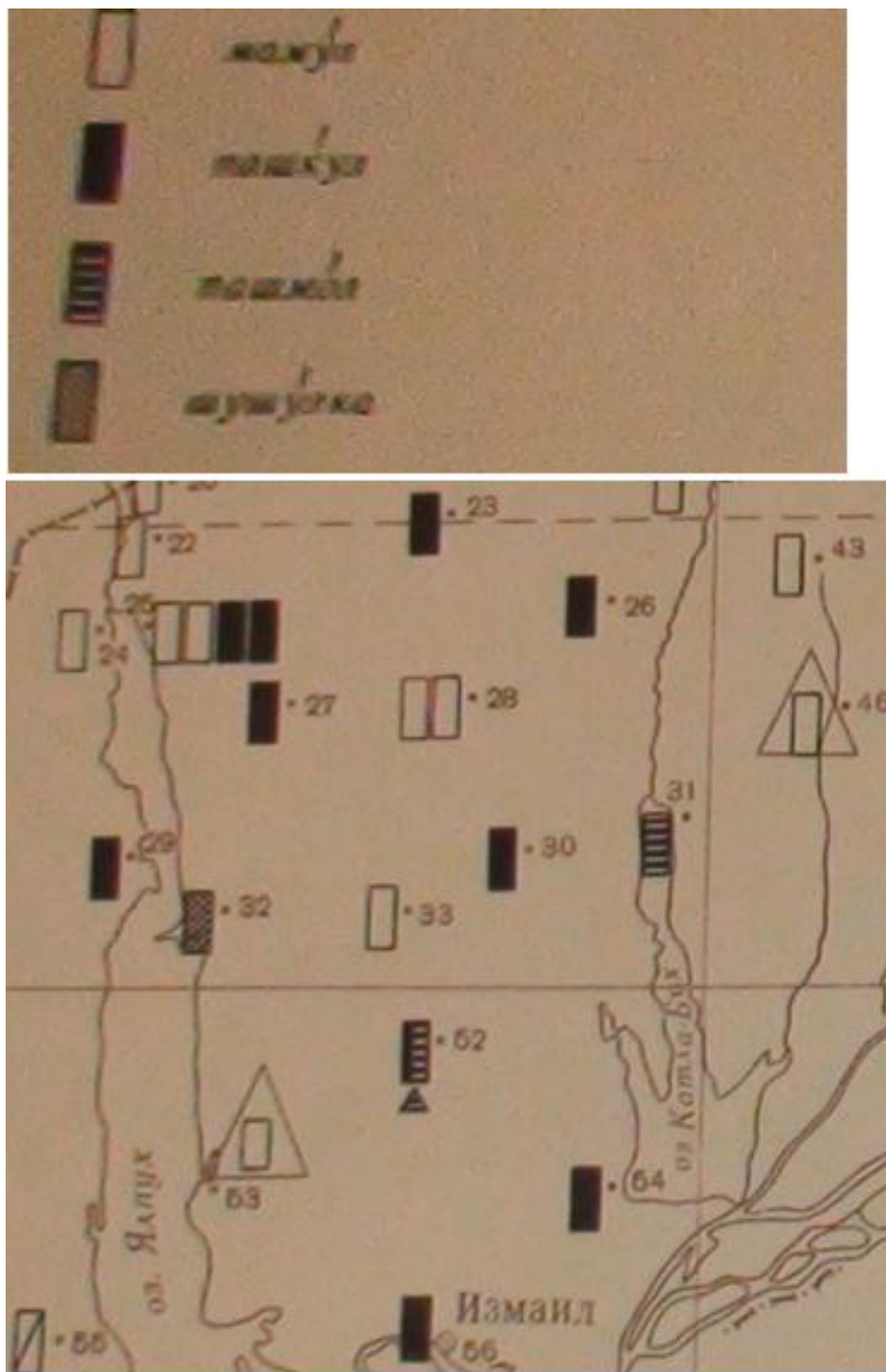
Статията е продължение на предишно изследване на същия автор (*За произхода на населението в селата Лоциновка и Суворово, Украинска Бесарабия*), в което бе направен опит да се покаже, че населението в бесарабските села Суворово и Лоциновка, и съответно на техните колонии в Приазовието, произлиза от днешното село Маломирово (Хамбарлий), Елховско, в Югоизточна България. Използваните в споменатото изследване фонетични, морфологични, синтактични и лексикални доказателства, взети от различни статии и лични наблюдения, тук се допълват с данните от картите на АБГСССР. Те не само потвърждават правилността на предишните разсъждения на автора, но и показват кои други български селища в Украйна стоят най-близо до макродиалекта на Маломирово, Суворово и Лоциновка, както и откъде евентуално биха могли да произлизат техните жители.

Ключови думи: български език, българска диалектология, бесарабски български говори, Атлас на българските говори в СССР.

1. Постановка на проблема. В Украйна има десетки български села, но само за малка част от тях се знае със сигурност или се предполага откъде са дашли тухните жители. Тук продължавам да доказвам твърдението си за произхода на лоциновци и кайраклийци, а между другото и на още някои украински българи.

2. Анализ на предишните постановки по въпроса. В статията *За произхода на населението в селата Лоциновка и Суворово* [1] беше изказано предположение, подкрепено с различни доказателства на фонетично, морфологично, синтактично и лексикално ниво (от което решаваща се оказва уникалната лексема *паимòл*), че населението на селата Лоциновка (преди смесването му с придошлите по-късно жители на Сатуново, което дава отражение и върху говора) и Суворово е дошло от днешното село Маломирово, Елховско (по-рано Хамбарлий). В статията бяха ползвани данните само от встъпителната част на Атласа на българските говори в СССР [2], понеже в онзи момент картите бяха недостъпни, но със съдействието на колегата Васил

Кондов наскоро бе възможно да се направи сравнение и с тях. Това сравнение чрез картите на атласа даде възможност за извършването на още някои наблюдения за произхода на лоциновци и суворовци (и на техните колонии в Приазовието, разбира се) и на кайраклийския и шикирлийския говори.

Карта N: 100 от АБГСССР с название на копринен пашкул – *пашмол*: N: 31 – Суворово, N: 52 – Лоциновка (google maps).

3. Цел на статията. В статията се изнасят нови данни, които показват връзката между говорите на Маломирово, Лоциновка и Суворово. Наблюденията по картите не само показват правилността на изказаните преди предположения, но и изясняват говорите на кои села в Украйна стоят най-близо до макродиалекта на Маломирово, Лоциновка и Суворово. Ако преди да се видят картите на атласа имаше над 90 процента сигурност, че кайраклийци и шикирлийци са дошли в Украйна от старото Хамбарлий (днешното Маломирово, Елховско), след сравнението с картите последното твърдение може да се смята за безспорно.

Селища в Украйна и Молдова, чиито говори споделят някои важни особености от макродиалекта на Маломирово, Лоциновка и Суворово. Преди сравняването на особеностите на отделните говори първо ще се покаже списък на селищата, които участват в сравнението поради наличието на съответни говорни особености. Ето номерацията на населените места по азбучен ред според Атласа [3]:

Бакалово – N: 59;

Бановка – N: 26;

Благоево или Голям Буялък – N: 60;

Богатое или Долукьой – N: 54;

Валя Пержей – N: 8;

Василевка или Вайсал – N: 28;

Виноградовка или Боргуджи – N: 39;

Виноградное или Курчи – N: 24;

Главан – N: 38;

Долинское или Анадол – N: 50;

Задунаевка – N: 37;

Заря или Камчик – N: 47;

Кирнички или Фънтъна Дзинилор – N: 43;

Кирсово – N: 5;

Колесное или Кулевча – N: 12;

Криничное, Чушмелий, или Чешма варуита – N: 32;

Кубанка – N: 61;

Лощиновка или Кайраклия – N: 52;

Нов Карагач – N: 49;

Нов Троян – N:14;

Новоивановка – N: 35;

Новопокровка – N: 46;

Новоселское или Еникьой – N: 45;

Новоселское или Сатуново – N: 55;

Озерное или Бабели – N: 53;

Островное или Кот Китай – N: 41;

Паркани – N: 3;

Ровное или Купоран – N: 11;

Свердлово или Малък Буялък – N: 62;

Сталино или Катаржино – N: 58;

Стар Троян – N: 44;

Суворово или Шикирлик – N: 31;

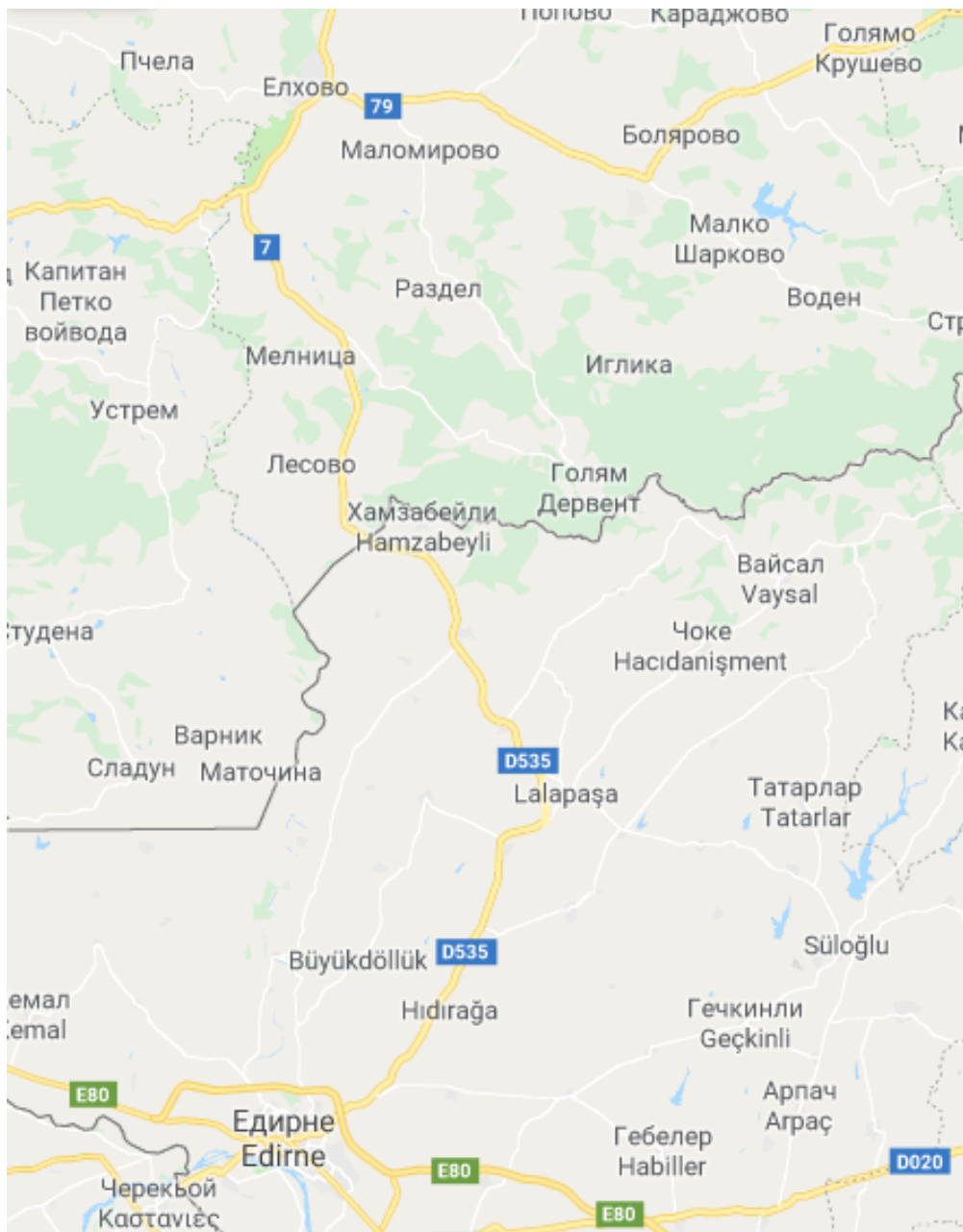
Тараклия или Шоп-Тараклия – N: 13;

Терновка в Николаевска област – N: 64;

Холмское или Селиоглу – N: 42.

На пръв поглед списъкът със селищата не изглежда малък, но на практика повечето от тях се явяват само 1-2 пъти при сравнението. С изключение на дъщерните села на Лощиновка и Суворово в Приазовието на Украйна (Радоловка, Гюневка и Софиевка), данните за които тук не се дават, териториално се отбелязват три групи села в Украйна и Молдова (с Приднестровието), които в говорно отношение стоят много близо до маломировския и съседните му говори в Елховско: **А. Украинска Бесарабия:** Лощиновка, Суворово, Холмское и отчасти Островное – за първите две, чиито говори образуват един макродиалект с маломировския, се предполага пряка връзка със село Маломирово, Елховско [4]. За основната част от населението в Холмское (Селиоглу) е ясно откъде е дошло в

Украйна – от Селиоглу (Süloğlu) в Одринско (сега в Турция), което е близо до Маломирово и се намира в южна посока от последното (вж. картата по-долу). Този факт обяснява приликите между говорите на Маломирово и Холмское, които са по-малко от тези между Маломирово, Лоциновка и Суворово, но пак са значителни, окоблено на лексикално ниво.

Територията между Елхово и Одрин със селата Маломирово и Малко Шарково (Малък Баялък) в Елховско, България, и Селиоглу (Süloğlu) в Одринско, Турция.

Б. Одеска област: Благоево, Свердлово, Сталино, Кубанка, Бакалово и още няколко вторични села, неотбелязани в Атласа – за първите две от изброените селища се знае, че произлизат от съседните на Маломирово села (Голямо) Шарково и Малко Шарково (Голям и Малък Боялък) в Елховско [5, с. 10], където българите са живели заедно с гръцкоезични кариоти, чийто гръцки диалект също е пренесен в Свердлово [6; 7]. Кратки бележки за българския диалект на Благоево има и у Колесник [8]. Боялъшките говори около Одеса (с този термин тук се назовават и дъщерните боялъшки говори – в Петровка (Буялък), Верхний Куяльник, Нижний Куяльник, Уляновка, Шарово [9, с. 111], както и говорите на Сталино, Кубанка и Бакалово), с някои малки разлики, доста си приличат с маломировския (за говорите на села като Болгарка, Першотравнее и някои други пък не се знае нищо). Подобна прилика се забелязва примерно по отношение на маломировския говор и говора на Филипово, Тополовградско (чиито носители по-рано също са живеели в Акбунар, Одринско), който е *за*-говор по отношение на футурната частица, но иначе е много близък до маломировския.

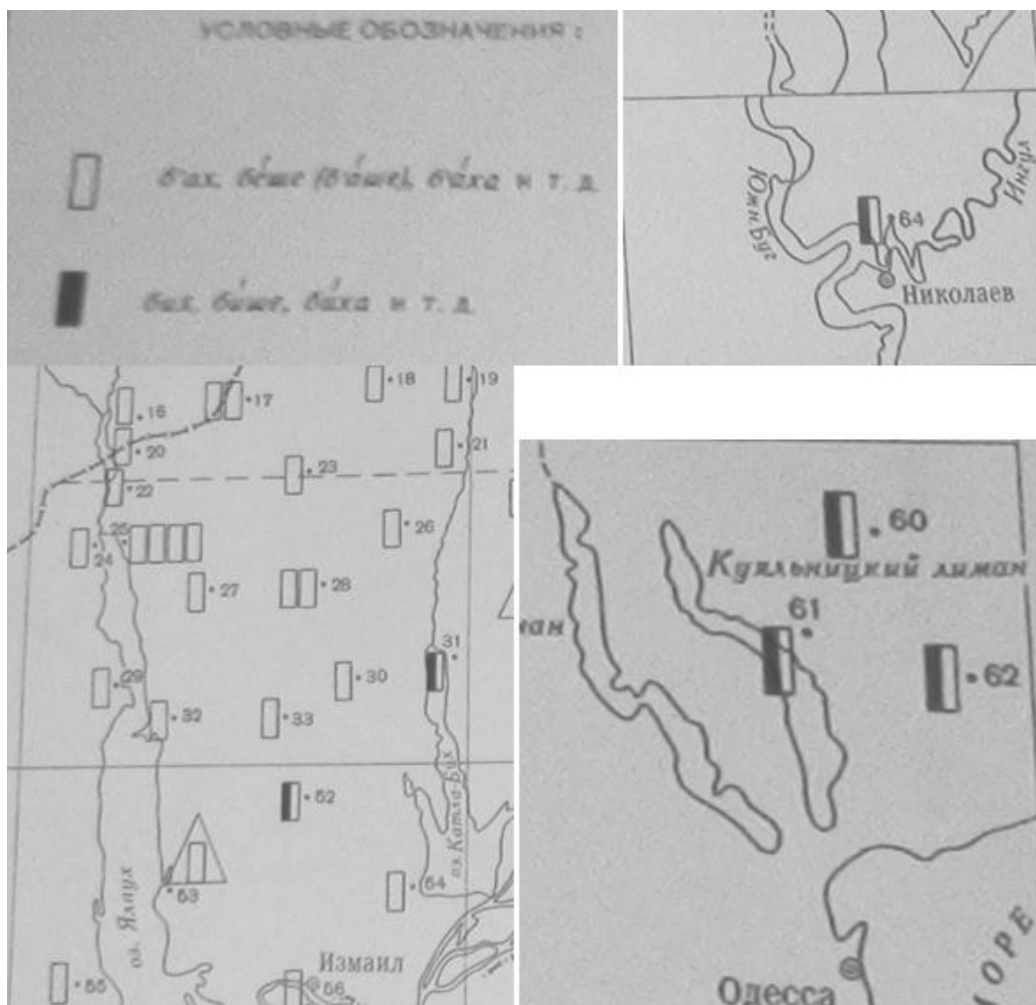
В. Терновка в Николаевска област: Говорът на селото (сега вече квартал на гр. Николаев) също е доста близък до маломировския, но по някои от особеностите си прилича повече на споменатите по-горе буялъшки български говори в Одеско. Според Барболова [10, с. 7–8] е имало повече от една вълни на заселване в Николаевската Терновка и дори и днес говорът не е напълно единен. Кондов [11, с. 111] добавя, че изселници от Терновка са основали в близост до родното си село селата Добрая Надежда и Ясная поляна, чиито говори също трябва да се включат в терновския.

Г. Говори на останалите споменати тук селища. Тези говори не стоят близо до макродиалекта на Маломирово, Лоциновка и Суворово, а само спорадично споделят някои от характерните за него лексеми, които са с по-широк ареал на употреба.

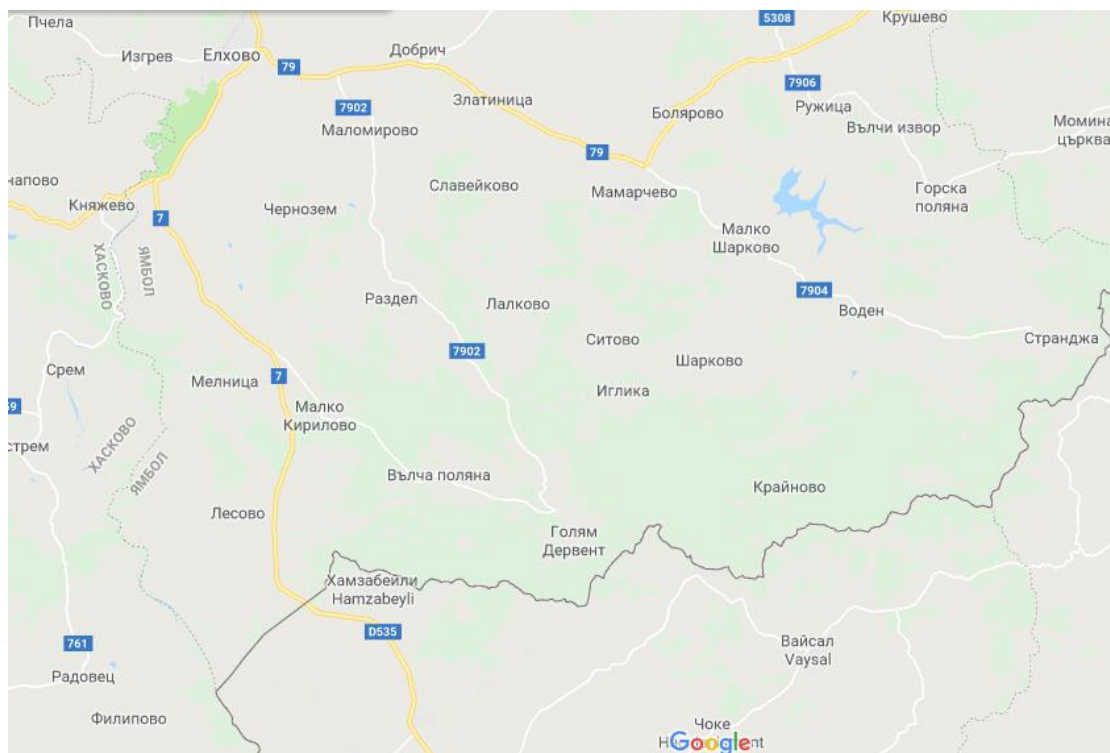
За разпространението на някои граматични и лексикални прилики в говорите на посочените селища. При показването на общите явления в макродиалекта на Маломирово, Лоциновка и Суворово, от една страна, и в говорите на останалите села, от друга страна, първо се дават явленията с най-широко разпространение, които се наблюдават и в говорите на Маломирово, Суворово (включително в колониите му) и в стария кайраклийски говор на Лоциновка и нейните колонии, като постепенно кръгът се стеснява и се стига до явленията, засвидетелствани във все по-тесен ареал. Тук не се включват някои общоупотребявани думи като название на 'пуюк', 'пуйка', 'говоря' и т. н., понеже се срещат в прекалено голям брой селища. От карта N: 100 на АБГСССР се знае, както бе отбелязано и по-горе, че лексемата *пашмòл*, която в Маломирово и съседните му села, означава 'охлюв', в Украйна се среща само в Суворово, Лоциновка и приазовските им колонии със значение 'пашкул на копринен червей'. Със значение 'охлюв' думата *пашмòл* се среща и в село Липница в Северна Добруджа, което е образувано от част от хамбарлийци (маломировци) след връщането им от Бесарабия в началото на XIX век. Населението на Липница след Крайовската спогодба през 1940 година се пръска в няколко села в Силистренско – Поляна, Ситово, Слатина и др. [12, с. 6], и поне в първото от тях, по лична информация от споменатата Снежанка Генчева, охлювът все още се нарича *пашмòл*. Суворово и Лоциновка неизменно фигурират във всички показани по-долу групи думи, което не се нуждае от обяснение. Карта N: 95 от АБГСССР показва, че название *карпùза* за 'диня', както е и в Маломирово, от изброените по-горе села се среща само в Лоциновка, Суворово, Холмское, Островное, Новоселское (Сатуново), Новоселское (Еникьой), Колесное, Новопокровка, Стар Троян, Задунаевка, Главан, Новоивановка, Валя Пержей, Тараклия Паркани; Благоево, Бакалово, Сталино, Кубанка (Свердлово е изключение). От карта N: 87 се вижда, че название *синийа* за 'малка масичка', както е и в Маломирово, има само в Лоциновка, Суворово, Холмское, Криничное, Долинское, Кирнички, Виноградовка (Бургуджи), Заря, Тараклия, Колесное, Нов Карагач; Благоево, Свердлово, Бакалово, Сталино, Кубанка (няма изключения в

подгрупата); и в Николаевската Терновка. Карта N: 84 показва, че название *главница* за 'възглавница', както е и в Маломирово, има само в Лоциновка, Суворово, Холмское, Островное, Ровное, Богатое, Василевка, Задунаевка, Новоивановка, Виноградовка (Бургуджи); Кубанка, Сталино, Бакалово (в Благоево и Свердлово е по-различно). След тези три общи думи, които се срещат в по-голям брой села, идва ред на явления, засвидетелствани в съвсем ограничен брой селища.

Карта N: 65 показва паралелна употреба на рупските по произход аористни форми *бѣх, бѣши, бѣхми* и т. н., наред с *б'ах, б'аше, б'ахми* и прочее, както е и в Маломирово (и едните, и другите форми са дадени в идеализиран вид, защото на практика може да звучат като *бий/б'ай, бийми/б'айми* и т. н.) в украинските български села. Формите от типа *бѣх, бѣши, бѣхми* се срещат само в Лоциновка, Суворово (но не и в Холмское и Озерное, където или са изчезнали, или никога не са били характерни); Благоево, Свердлово, Кубанка (в Сталино и Бакалово е по-различно); и в Николаевската Терновка. Карти N: 70-71 показват, че македоно-рупското ударение на първата сричка в императивните форми (от типа *зѣми* и прочее), както е и в Маломирово, се среща само в Лоциновка, Суворово, Холмское, Островное; Свердлово, Бакалово, Кубанка, Сталино (Благоево е изключение); и в Николаевската Терновка. Карта N: 65 от АБГСССР с разпространението на паралелните аористни форми *б'ах, б'аше/бѣх, бѣше*: N: 31 – Суворово, N: 52 – Лоциновка и т. н. Карта N: 85 дава разпространението на лексемата *цѣкло* в значение 'прозорец' (и/или 'стъкло'), както е и в Маломирово. Думата се среща само в Лоциновка, Суворово, Холмское, Нов Троян и една махала на Тараклия. От карта N: 98 виждаме, че *дудала* 'черница', както е и в Маломирово, се среща само в Суворово, Лоциновка, Богатое, Виноградное (Курчи); Благоево, Кубанка, Сталино, Бакалово (Свердлово не споделя явлениято); и в Николаевската Терновка.

Карта N: 107 представя разпространението на лексемата *цубрѣнки* 'прѣжки', както е и в Маломирово. Тя също се среща само в Лоциновка, Суворово, Холмское, Бановка; Благоево, Бакалово (останалите три села от подгрупата са различни); и отново в Николаевската Терновка. В Атласа [13, с. 83] се казва, че наличието на тази лексема в Бановка, наред с първичната за там *цумѣрки*, се дължи на наличието на преселници от Суворово в Бановка. За такива суворовски преселници е налице и лична информация. Карта N: 96 – *мамѣл(и)* в значение на 'царевница', както е и в Маломирово. Тази дума се среща само в Суворово, Озерное, Криничное, Виноградовка или Бургуджи, Кирсово (за Лоциновка е дадено с триъгълниче до основния знак, което вероятно показва, че там употребата е рядка); Благоево (без останалите села в подгрупата); и в Николаевската Терновка.

Районът на селата Маломирово, Филипово, Шарково, Малко Шарково, Мамарчево, Крайново, Странджа и др. до българско-турската граница (google maps). Поради неизбежното смесване на население на днешна украинска и молдовска територия при всяко от показаните явления, както се вижда, има селища, които показват отклонение от очакваното състояние.

Изводи. Като се прегледат и останалите карти от Атласа на българските говори в СССР (N: 50, 51, 56, 59, 66 и др.), се вижда, че до говорите на Суворово (шикирлийския) и до оригиналния Лоциновски говор (кайраклийския), които произлизат от маломировския, най-близък е говорът в Холмское (където има и подбалкански презент от типа *перà, плетà*, и мизийски член *-o*, и сърненогорски футур с *жа*, но кратка местоименна форма за ж. р. *га*) и донякъде в Островное (презент *перà, плетà*, футур с *жа*, но член *-ъ* и също кратка местоименна форма *га*), а малко-по различни са говорите в Одеско от боялъшки тип и родственият им говор на николаевската Терновка, които се различават основно по футурната частица (*ке, ки* в Бакалово, Свердлово, Кубанка и Терновка; *ше, ки* в Благоево; *ше, же, ке* в Сталино) и члена при съществителните от м. р. (*-ъ* в Благоево, но *-o* в Свердлово, Сталино, Кубанка,

Бакалово и Терновка). Ясно е, че населението на Голям Баялък или Шарково, Елховско, преди да се пресели в днешната Одеска област на Украйна, е отишло там от място, където първоначално се е говорел диалект с член *-ъ* и футурна частица *ше*, но под влияние на така наречените тронски говори (във Воден, Факия и др.) в него е навлязла и футурна частица *ки*. Същото е станало и в загорските по тип *о*-говори на Свердлово, Бакалово, Кубанка, николаевската Терновка и Сталино, като в последното село останалите футурни частици (освен *ше* има и *же*, което говори за средногорски елемент в говора) са се съпротивлявали на *ки*. От останалите карти на АБГСССР също се вижда, че говорите на Холмское, Островное, боялъшките около Одеса и до град Николаев имат още много общи черти с маломировския говор, пренесен и в Суворово и Лоциновка: а. Рефлекс *'а* на ятовата гласна; надмощие на група *-ръ-* над *-ър*; б. Още обща лексика; в. Подбалкански презент *перà*, *плетà* – с изключение на Кубанка и Терновка, които са родствени по наличието на западнобългарските форми *пèра*, *плèта*; г. Кратка местоименна форма за ж. р. *а/йа* в Благоево, Свердлово, Кубанка, Терновка, но *га* в Холмское Островное, Бакалово и Сталино).

Както бе отбелязано, подобни разлики на морфологично ниво спрямо маломировския има и в говора на Филипово, Тополовградско, където има футурна частица *за*, но фонетиката и лексиката е същата като маломировската. Може за се заключи, че не само предците на хората в Благоево и Свердлово, но и тези в останалите български села около около Одеса, както и в Николаевската Терновка, са дошли от същия район на Шарково и Малко Шарково, където мизийските, подбалканските, тракийските и средногорските елементи се преплитат с тронските. Селата, от които евентуално биха могли да произлизат българите с неустановен произход от Одеска и Николаевска област, са населените с турци или гърци кариоти по-рано, а сега с български бежанци села като Мамарчево, Крайново, Странджа и др. [14, с. 10–11].

Библиография

1. Илиев Ив. Г. За произхода на населението в селата Лоциновка и Суворово (Украинска Бесарабия). URL: academia.edu.
2. Атлас болгарских говоров в СССР. Вступительные статьи. Комментарии к картам. Сост.: С. Б. Бернштейн, Е. В. Чешко, Э. И. Зеленина.; под. ред. С. Б. Бернштейна. Изд-во АН СССР. Москва. 1958.
3. Атлас болгарских говоров в СССР. Карты. Сост.: С. Б. Бернштейн, Е. В. Чешко, Э. И. Зеленина; под. ред. С. Б. Бернштейна. Изд-во АН СССР. Москва. 1958.
4. Илиев Ив. Г. Цит. съч.
5. Атлас болгарских говоров в СССР. Вступительные статьи.
6. Калмакан Н. Малобуялыкские греки. 200 лет на Одессине. Том 1-2. Фотосинтетика. Одесса, 2002-2003.
7. Парзулова М. Дихотомията българи : гърци в с. Свердлово (Одеска област). Етюди за именната система на българите. Университет „Професор д-р Асен Златаров” – Бургас (България), Университет „Св. Кирил и Методий” – Търнава (Словакия). Знак '94. Велико Търново, 2015, с. 172–185.
8. Колесник В. Діагностуючі риси болгарської говірки с. Великий Буялик (Благоево) // *Слов'янський збірник*. Чернівці: Букрек, 2017. Вип. 21. С. 35–54.
9. Кондов В. Езикът на българите на Пусто пладне: в Русия, СССР, Молдова и Украйна. История и съвременно състояние (Класификация, библиография, карти, снимки, текстове). Тараклийски държавен университет „Гр. Цамблак”. Тараклия. 2018.
10. Барболова З. Българският говор в Николаевската Терновка (Украйна). Одеса: Симекс-принт, 2013.
11. Кондов В. Цит. съч.
12. Генчева Сн. За слънцето и хората. Песни и обичаи от община Ситово. Изследователски проекти. Силистра. 2014.
13. Атлас болгарских говоров в СССР. Вступительные статьи.
14. Ончев Ив. Воден и воденци през годините. История, легенди, спомени и размисли. Светлина АД. Ямбол. 2006.

References

1. Iliiev Iv. G. Za proizkhoda na naselenieto v selata Loshchinovka i Suvorovo (Ukrainska Besarabiya). URL: academia.edu/
2. Atlas bolgarskikh govorov v SSSR. Vstupitel'nye stat'i. Kommentarii k kartam. Cost.: S. B. Bertshteyn, E. V. Cheshko, E. I. Zelenina.; pod. red. S. B. Bernshteyna. Izd-vo AN SSSR. Moskva. 1958.
3. Atlas bolgarskikh govorov v SSSR. Karty. Cost.: S. B. Bertshteyn, E. V. Cheshko, E. I. Zelenina.; pod. red. S. B. Bernshteyna. Izd-vo AN SSSR. Moskva. 1958.
4. Iliiev Iv. G. Tsit. s'ch.
5. Atlas bolgarskikh govorov v SSSR. Vstupitel'nye stat'i.

6. Kalmakan N. Malobuyalykskie greki. 200 let na Odesshchine. Tom 1-2. Fotosintetika. Odessa. 2002-2003.
7. Parzulova M. Dikhotomiyata b'lgari : g'rtsi v s. Sverdlovo (Odeska oblast). Etyudi za imennata sistema na b'lgarite. Universitet „Profesor d-r Asen Zlatarov” – Burgas (B'lgariya), Universitet „Sv. Kiril i Metodiy” – T'rnava (Slovakiya). Znak '94. Veliko T'rnovo. 2015. P. 172–185.
8. Kolesnik V. Diagnostuyuchi risi bolgars'koi govirki s. Velikiy Buyalik (Blagoevo) // Slov'yans'kiy zbirnik. Bukrek, 2017. Vip. 21. P. 35–54.
9. Kondov V. Ezik't na b'lgarite na Pusto pladne: v Rusiya, SSSR, Moldova i Ukrayna. Istoriya i s'vremenno s'toyanie (Klasifikatsiya, bibliografiya, karti, snimki, tekstove). Tarakliyski d'rzhaven universitet „Gr. Tsamblak”. Tarakliya. 2018.
10. Barbolova Z. B'lgarskiyat govor v Nikolaevskata Ternovka (Ukrayna). Simeks-print. Odesa, 2013.
11. Kondov V. Tsit. s'ch.
12. Gencheva Sn. Za sl'ntseto i khorata. Pesni i obichai ot obshchina Sitovo. Izsledovatel'ski proekti. Silistra. 2014.
13. Atlas bolgarskikh govorov v SSSR. Vstupitel'nye stat'i.
14. Onchev Iv. Voden i vodentsi prez godinite. Istoriya, legendi, spomeni i razmisli. Svetlina AD. Yambol. 2006.

Иван Г. Ілієв,

доцент, доктор Пловдивського університету,
філіал „Любен Каравелов”,
бул. „Беломорски” 26, м. Кирджалі, 6600, Болгарія,
тел: +359886787696,
ivan_iliev20002000@yahoo.com

ЩЕ ПРО ПИТАННЯ ПОХОДЖЕННЯ ШИКИРЛІЙСЬКИХ І ДЕЯКИХ ІНШИХ БОЛГАР УКРАЇНИ

Стаття є продовженням попереднього дослідження автора („Про походження населення в селах Лощинівка та Суворово, Українська Бессарабія”), у якому ми намагалися показати, що населення в бессарабських селах Суворово та Лощинівка та відповідно в їхніх колоніях у Приазов'ї походить із сучасного села Маломирово (Хамбарлій), Єлховско, на південному сході Болгарії. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні та лексичні докази, взяті з різних статей та особистих спостережень, у вищезгаданому дослідженні доповнюються даними з карт Атласу болгарських говорів в СРСР. Вони не лише підтверджують правильність попередніх міркувань автора, а й показують, які інші болгарські поселення в Україні стоять найближче до макродіалекту сіл Маломирово, Суворово та Лощинівка і звідки можуть походити їхні мешканці.

Ключові слова: болгарська мова, болгарська діалектологія, бессарабські болгарські говори, Атлас болгарських говорів в СРСР.

Yv. H. Ylyev,
Candidate of Philology,
Associate Professor,
Plovdiv University Lyuben Karavelov, Branch Kardzali,
26 Belomorski Blvd., 26, 6600, Bulgaria,
tel : +359886787696,
ivan_iliev20002000@yahoo.com

ON THE ORIGIN OF THE INHABITANTS OF KAYRACLIA AND SOME OTHER BULGARIANS IN UKRAINE

Summary

This article is a continuation of a previous research by the same author (*On the Origin of the Population of the Villages of Loshtonovka and Suvorovo in Ukrainian Bessarabia*), in which an attempt to show that the population of the Bessarabian villages of Loshtinovka and Suvorovo originates from the village of Malomirovo in South-Eastern Bulgaria was made. The phonetic, morphological, syntactic, and lexical proofs that were used in the previous article, are extended here by the data from the *Atlas of the Bulgarian dialects in USSR* and personal observations. They not only confirm that the previous observations of the author were correct but also show which other villages in Ukraine have dialects similar to the macrodialect of Malomirovo, Suvorovo and Loshtinovka, as well as where their inhabitants could originate from.

Key words: Bulgarian language, Bulgarian dialectology, Bulgarian dialects in Bessarabia, Atlas of the Bulgarian dialects in USSR.

Надійшла до редакції 31.08.2019 р.

УДК 811.161.1'373.227:821.161.1-1 Есенин /УДК 801/
DOI: <https://doi.org/10.18524/2413-0613.2019.23.183132>
Jolanta Kur-Kononowicz (<https://orcid.org/0000-0001-9107-4790>)
dr nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa,
adiunkt Uniwersytetu Rzeszowskiego, Instytut Filologii Rosyjskiej,
Al. mjr. W. Kopisto 2b, 35-315 Rzeszów, Polska,
tel.: +48(17)8721220,
jolanta_malgorzata@wp.pl

Z ROZWAŻAŃ NAD SYMBOLIKĄ ZIOŁ W IDIOSTYLU SERGIUSZA JESIENINA

Celem artykułu jest lingwistyczna analiza symboliki ziół w idiosytle Sergiusza Jesienina. Materiał badawczy stanowią oryginalne wiersze rosyjskiego poety. Metoda analizy semantycznej łączy się w artykule z metodą lingwokulturolologicznego opisu materiału językowego w polach semantycznych. Zioła rozumiane są jako subpole „rośliny” w semantycznym polu znaczeniowym „przyroda”. Przedmiotem opisu stały się m.in. nazwy: *ковыль* (*ostnica*), *купырь* (*trybula*), *кранива*, *мак*. W artykule omówiony został problem archetypów symboli. Opisowi podlegają stylistyczne środki językowe pomocne w zobrazowaniu poszczególnych symboli ziół w idiosytle Jesienina. Wyróżnione zostały m. in. symbole: metaforyczne, metonimiczne, porównania itp. Analiza pokazała specyfikę i wyjątkowość symboliki ziół w utworach poetyckich Jesienina, wynikającą między innymi z ogromnej fascynacji poety przyrodą.

Słowa kluczowe: poezja, semantyka, symbolika, idiosytl, metaforyka.

Wprowadzenie. Znacznym utrudnieniem w badaniach symboliki jest wieloznaczność samego terminu symbol [6, s. 325]. W pracy symbol rozumiany jest szeroko i oznacza przedmioty, pojęcia, wyobrażenia, przeżycia kojarzące się z innym